

Icke joniserande strålning m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sammanlagt 23 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2000 om icke joniserande strålning m.m. Yrkandena berör i första hand eventuella hälsorisker förenade med de högfrekventa fält som alstras vid användningen av mobiltelefoner och strålningsförhållandena kring basstationer. Vidare berörs exponeringen för lågfrekventa elektriska och magnetiska fält som uppstår vid överföring och användning av elektrisk energi samt riskerna med UV-strålning. Utskottet föreslår att huvuddelen av motionsyrkandena nu lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till att den omfattande forskning som pågår, både internationellt och nationellt, inte kunnat påvisa att exponering för högfrekventa fält från mobiltelefoner eller deras basstationer orsakar några negativa hälsoeffekter. Samtidigt framhåller utskottet att denna fråga även i fortsättningen bör ägnas stor uppmärksamhet. Även övriga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns 9 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Bakgrund.....	5
Utfrågning.....	6
Utskottets överväganden.....	6
Strålning från mobiltelefoner m.m.	6
Strålningsförhållanden kring basstationer m.m.	10
Forskning.....	13
UV-strålning.....	14
Reservationer.....	17
1. Strålning från mobiltelefoner (punkt 1).....	17
2. Strålning från mobiltelefoner (punkt 1).....	17
3. Gränsvärden för barn och ungdom (punkt 2).....	18
4. Varningstext på mobiltelefoner (punkt 5).....	18
5. Användning av mobiltelefon i bil (punkt 6).....	19
6. Lågfrekventa elektriska och magnetiska fält (punkt 8).....	19
7. Forskning (punkt 11).....	20
8. Forskning (punkt 11).....	20
9. UV-strålning (punkt 12).....	21
Förteckning över behandlade förslag.....	22
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Strålning från mobiltelefoner

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ800 yrkande 1 och 2000/01:T718 yrkande 9.

Reservation 1 (fp)

Reservation 2 (mp)

2. Gränsvärden för barn och ungdom

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ800 yrkande 2.

Reservation 3 (mp)

3. Information om SAR-värden

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ800 yrkande 3.

4. Kontroll av mobiltelefoner

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ800 yrkande 6.

5. Varningstext på mobiltelefoner

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ800 yrkande 7.

Reservation 4 (mp)

6. Användning av mobiltelefon i bil

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ800 yrkande 8.

Reservation 5 (mp)

7. Strålningsförhållanden kring basstationer

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ799 yrkandena 2–4 och 2000/01:MJ801 delvis.

8. Lågfrekventa elektriska och magnetiska fält

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ800 yrkande 5.

Reservation 6 (mp)

9. Lagstiftning om försiktighetsprincipen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ843 yrkande 3 och 2000/01: MJ844 yrkande 2.

10. UMTS-tillstånd

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ844 yrkande 1.

11. Forskning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ799 yrkande 1, 2000/01:MJ800 yrkandena 4 och 9, 2000/01:MJ801 delvis, 2000/01:MJ843 yrkande 2 och 2000/01:MJ844 yrkande 3.

Reservation 7 (v)

Reservation 8 (c)

12. UV-strålning

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ817.

Reservation 9 (mp)

Stockholm den 6 mars 2001

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Sinikka Bohlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Jonas Ringqvist (v), Ingvar Eriksson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Michael Hagberg (s) Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Bakgrund

Med icke joniserande strålning avses radiovågor, mikrovågstrålning, infraröd strålning, synligt ljus och ultraviolett strålning. När det gäller exponering för radiofrekventa (RF) fält ger mobiltelefoner och basstationer olika exponering. RF-exponeringen för en mobiltelefonanvändare är betydligt högre än för en person som bor nära en basstation. Mobiltelefonen avger RF-energi endast under samtalets gång, med undantag av de signaler som då och då skickas ut för att upprätthålla kontakten med närbelägna basstationer, medan basstationerna oavbrutet skickar ut signaler. Mobiltelefoner är RF-sändare med låg uteffekt, som maximalt ger ifrån sig en effekt på 0,2 till 0,6 watt. Andra typer av handburna sändare, t.ex. walkie-talkier, kan ge ifrån sig 10 watt eller mer. RF-fältets styrka (och därigenom RF-exponeringen för en användare) minskar snabbt ju längre bort från mobiltelefonen man kommer. RF-exponeringen för en person som använder mobiltelefonen tiotals centimeter från huvudet (med hjälp av hands-free-tillbehör) är betydligt lägre än för en person som håller mobiltelefonen mot huvudet. RF-exponering för människor som befinner sig i närheten är mycket låg.

Basstationer sänder med effektnivåer från ett par watt upp till 100 watt eller mer, beroende på storleken på området eller cellen som de skall täcka. Basstationernas antenner är vanligtvis 20–30 cm breda och 1 m långa. De är monterade på byggnader eller torn på en höjd av 15–50 m över marken. Dessa antenner sänder ut RF-strålar som vanligtvis har en väldigt smal vertikal spridning, men en relativt bred horisontell spridning. Med anledning av strålens smala vertikala spridning är RF-fältets intensitet låg på marken rakt nedanför antennen. RF-fältets intensitet ökar något då man förflyttar sig bort från basstationen och minskar sedan på längre avstånd från antennen. Eftersom antennerna är riktade avges inte några större energimängder bakåt eller mot över- eller nederdelen av antennen, och därmed är nivåerna av RF-energi inne i eller vid sidorna av byggnaden normalt väldigt låga.

Andra RF-källor i samhället är personsökningsantennerna eller andra kommunikationsantennerna, som t.ex. används av polis, brandkår och räddningstjänst. De utnyttjar liknande energinivåer som basstationer och ofta samma frekvenser. I många tätortsområden avger ofta TV- och radiomaster högre RF-nivåer än vad basstationer gör.

RF-fält tränger in i utsatt vävnad till djup som beror på frekvensen – upp till en centimeter vid de frekvenser som utnyttjas av mobiltelefoner. RF-energi absorberas i kroppen och ger upphov till värme. Gränsvärdet, det s.k. SAR-värdet – Specific Absorption Rate – (W/kg), anger att högst 0,02 W får absorberas i en vävnadsvolym om 10 gram. Omräknat blir detta 2 W/kg. Typiska SAR-värden för GSM-telefoner är 0,2–1,3 W/kg.

När det gäller exponering för elektriska och magnetiska fält vid extremt låga frekvenser (ELF) uppstår sådan exponering huvudsakligen vid överföring och användning av elektrisk energi vid kraftfrekvenser på 50/60 Hz.

Ytterligare information finns att tillgå på SSI:s och WHO:s hemsidor på Internet.

Utfrågning

Utskottet erhöll den 20 februari 2001 information av representanter för Statens strålskyddsinstitut (SSI) beträffande frågan om hälsorisker vid användning av mobiltelefoner m.m.

Utskottets överväganden

Strålning från mobiltelefoner m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motioner (fp, mp) om tillämpningen av försiktighetsprincipen vid användandet av mobiltelefon respektive revidering av gällande gränsvärden med hänvisning till tillgänglig kunskap, fortsatt kompetensuppbyggnad och ansvariga myndigheters fortsatta arbete med dessa frågor.

Vidare föreslås att två motionsyrkanden (mp) om anpassning av gränsvärden till barn och ungdom och offentliggörande av gränsvärden lämnas utan vidare åtgärd med anledning av att de kan anses tillgodosedda.

Slutligen avstyrker utskottet motionsyrkanden (mp) om slopandet av en generell undantagsklausul för mobiltelefoner med viss utefekt, varningstext på mobiltelefoner och användningen av mobiltelefon i bil.

Motioner

Enligt motion MJ800 (mp) skall försiktighetsprincipen gälla vid exponering av elektromagnetiska fält. Så länge inget är fastställt om riskerna, och forskningen inte kan påvisa entydiga resultat, måste försiktighetsprincipen gälla vid användning av mobiltelefon (yrkande 1). Vidare yrkas att en rekommendation för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon utfärdas. Med tillämpning av försiktighetsprincipen bör man visa på den större hälsorisk för barn och ungdom som kan finnas vid användning av mobiltelefon (yrkande 2). De s.k. SAR-värdena för mobiltelefoner bör offentliggöras. Strålskyddsinstitutet gör inga mätningar, trots att det är tillsynsmyndighet, medan mobiltelefonföretagarna däremot testar SAR-värdena. Deras resultat är i dag inte officiella så att forskare kan ta del av dem (yrkande 3). I Sverige har vi en

undantagsklausul som anger att mobiltelefoner med en uteffekt på mindre än 7 W inte behöver kontrolleras, eftersom de troligtvis inte överskrider rekommendationen. Denna undantagsklausul bör slopas eftersom ett så stort antal mobiltelefoner nu kommer ut på marknaden, vilket innebär att SAR-värdena kommer att öka i samhället (yrkande 6). Vidare bör en varningstext finnas på mobiltelefoner som varnar för alltför flitigt användande (yrkande 7). Vid användning av mobiltelefon inne i en bil uppkommer höga fältstyrkor (strålningsnivåer). Inne i bilen har radiovågorna svårare att nå fram till mobiltelefonen. Detta innebär att mobiltelefonen måste öka effekten, och bilföraren utsätts därför för högre strålning. Eftersom bilen fungerar som en s.k. Faradays bur när mobiltelefonen är påkopplad, skulle en yttre antenn kopplad utanför, på bilens tak, kunna få ner dessa höga strålningsnivåer till betydligt lägre värden. En rekommendation bör utfärdas angående användning av mobiltelefon i bilar (yrkande 8). Enligt motion T718 (fp) yrkande 9 måste man aktualisera och ifrågasätta nu gällande gränsvärden för mobil strålning och omedelbart klagöra om de behöver skärpas. Ett gränsvärde är inget konstant utan måste revideras i takt med att kunskaperna ökar och sammanhangen förändras. En tillsynsmyndighet måste också utses för kontroll av strålningsvärdena.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av den oro som finns bland allmänheten i många länder för hälsorisker till följd av elektrisk och kommunikationsteknisk utrustning som kraftledning, mobiltelefoner samt radio- och radarsändare pågår det i dag ett omfattande internationellt och nationellt arbete för att klarlägga eventuella hälsorisker. Det vetenskapliga underlaget för gränsvärden eller rekommendationer beträffande elektromagnetiska fält utvärderas och sammanställs av internationella expertorgan som t.ex. International Commission on Non-Ionising Radiation Protection (ICNIRP) och inom Världshälsoorganisationens (WHO) s.k. EMF-projekt (Electro Magnetic Fields).

Internationella riktlinjer framtagna av ICNIRP är baserade på en noggrann analys av all vetenskaplig litteratur (både värme och icke värmerelaterade effekter) och erbjuder med stora säkerhetsmarginaler skydd mot alla identifierade faror med energi från radiofrekventa fält (RF). Exponeringsnivåerna från mobiltelefonen är för en användare betydligt högre än från en basstation men ligger under internationella riktlinjer. Europeiska rådets rekommendation den 12 juli 1999 om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (0 Hz–300 GHz) baseras helt och hållet på ICNIRP:s bedömningar.

WHO:s EMF-projekt påbörjades år 1996 och är planerat att slutföras år 2005. Målsättningen är att nå internationell samsyn när det gäller värdering av hälsorisker förknippade med elektromagnetiska fält. I projektet ingår bl.a. kunskapsvärdering, forskningsinsatser, utveckling av gränsvärden för EMF samt råd om skyddsåtgärder. Till projektet är knutet en rådgivande kommitté bestående av företrädare för de länder som stöder projektet, bl.a. Sverige. Aktuella slutsatser från EMF-projekt innebär sammanfattningsvis följande:

Ingen av de granskningar som nyligen utförts har kommit till den slutsatsen att exponering för RF-fälten från mobiltelefoner eller deras basstationer orsakar några negativa hälsoeffekter. Det finns dock kunskapsluckor som identifierats för framtida forskning så att man ska kunna göra bättre hälsoriskbedömningar. Det kommer att ta tre till fyra år att slutföra och utvärdera den forskning om radiofrekventa fält som krävs samt för att offentliggöra de slutgiltiga resultaten angående eventuella hälsorisker. I avvaktan på projektets resultat har WHO utfärdat ett antal rekommendationer. Det gäller bl.a. uppmaning om strikt efterföljande av gällande internationella och nationella säkerhetsstandarder, regler för lokalisering av basstationer för mobiltelefoni och åtgärder för att motverka att mobiltelefoner stör annan elektrisk utrustning.

Rådet för arbetslivsforskning (RALF), numera Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), har på regeringens uppdrag studerat frågor med anknytning till icke joniserande strålning från olika apparater. Den 30 november 2000 redovisade RALF en forskningsöversikt och utvärdering av såväl svenska som internationella forskningsresultat inom området elkänslighet och hälsorisker av elektriska och magnetiska fält. När det gäller mobiltelefoni konstaterar RALF bl.a. att den egna användningen av en telefon i värsta fall, dvs. vid dåliga mottagnings- och sändningsförhållanden, kan innebära radiofrekventa fält som leder till att exponeringen ligger strax under de grundrestriktioner som ICNIRP och EU rekommenderar. Den normala exponeringen för allmänheten från andra källor (basstationer, radio- och TV-utsändning, andras användning av en mobiltelefon i närheten, m.m.) är i jämförelse med detta försumbar. Den samlade bedömningen av hälsoeffekter vid mobil telekommunikation, baserad på dagens kunskap, är att vetenskapligt stöd saknas för förekomst av ökad risk för ohälsa vid användning av mobiltelefon. Denna eller liknande slutsatser dras av i princip alla internationella utredningar och mötesreferat som arbetsgruppen har tagit del av.

Strålskyddsinstitutet (SSI), som är ansvarig tillsynsmyndighet för elektromagnetiska fält, har inför utskottet redovisat det aktuella kunskapsläget när det gäller eventuella risker förenade med mobiltelefoni m.m. Enligt SSI kan högfrekventa fält, som bl.a. kommer från radiomaster, mobiltelefoner och mikrovågsugnar, ge akuta värmeeffekter och brännskador. Ingenting tyder på att dessa fält orsakar cancer. Sammanfattningsvis bedömer SSI att mobiltelefoner inte utgör någon hälsorisk och att exponeringen från mobiltelefoner inte överskrider internationellt vedertagna gränsvärden.

I detta sammanhang bör även uppmärksammas en nyligen publicerad dansk rapport om mobiltelefoni och cancer. Undersökningen är gjord av forskare i samarbete med Danmarks motsvarighet till Cancerfonden, Kræftens Bekæmpelse. Undersökningen visar inga samband mellan mobiltelefoni och någon form av cancer (Cellular Telephones and Cancer – a Nationwide Cohort Study in Denmark, JNCI Vol. 93, No. 3, February 7, 2001).

Avslutningsvis vill utskottet framhålla följande. Sverige följer de gränsvärdesrekommendationer som också stora delar av EU tillämpar. Dessa re-

kommendationer om exponeringsbegränsningar antogs av Europeiska unionens råd 1999 och baseras på vad som tidigare utarbetats inom EU och ICNIRP. Rekommendationerna omfattar bl.a. en uppmaning om att strikt följa gällande internationella och nationella säkerhetsstandarder. Som framgår av redovisningen ovan pågår ett omfattande internationellt och nationellt arbete för att klarlägga eventuella hälsorisker förenade med elektromagnetiska fält, och enligt riksdagens tidigare uttalade mening bör denna fråga även i fortsättningen ägnas stor uppmärksamhet. Med anledning härav har riksdagen (1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256) anmodat regeringen att fortsättningsvis lämna en redovisning av de insatser som görs på området och sin bedömning av eventuella hälsorisker. I budgetpropositionen för innevarande år har regeringen lämnat en sådan redogörelse till riksdagen (prop. 2000/01:1, utgiftsområde 22). Med hänvisning till den breda samstämmighet som råder i huvuddelen av forskarvärlden om att några hälsorisker inte har kunnat påvisas vid användandet av mobiltelefoner, den omfattande internationella kompetensuppbyggnad som pågår och ansvariga myndigheters fortsatta arbete med dessa frågor, anser utskottet att riksdagen inte nu bör ta något ytterligare initiativ i frågan. Utskottet avstyrker således motionerna MJ800 (mp) yrkande 1 och T718 (fp) yrkande 9. Vad gäller räckvidden av miljöbalkens s.k. försiktighetsprincip vill utskottet framhålla att denna princip gäller för all verksamhet och alla åtgärder som omfattas av balkens tillämpningsområde.

I den senaste rekommendationen från ICNIRP sägs uttryckligen att man för gränsvärdena för allmänheten använt en säkerhetsfaktor som tar hänsyn till den särskilda känsligheten hos barn, ungdomar, sjuka personer och personer under medicinering. Med det anförda föreslås att motion MJ800 (mp) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Enligt vad utskottet erfarit kommer mobiltelefonföretagarna att presentera aktuella SAR-värden på telefonerna när den preliminära standarden, som hittills använts, blir en officiell standard i Europa. Enligt uppgift beräknas detta ske under första halvåret 2001. Ansvar för marknadskontrollen kommer troligtvis att ligga på Elsäkerhetsverket med bistånd av Strålskyddsinstitutet. Kontrollmätningar kommer att utföras av ackrediterade testlaboratorier. Med det anförda torde motion MJ800 (mp) yrkande 3 i allt väsentligt kunna tillgodose utan någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Någon generell undantagsklausul för kontroll av apparater med en uteffekt på mindre än 7 W finns inte. Det finns inte heller någon generell kontrollplikt för sådana apparater. Såvitt utskottet förstår torde motionärerna i motion MJ800 (mp) syfta på en klausul i Arbetarskyddsstyrelsens kungörelse med föreskrifter om elektromagnetiska fält (AFS 1987:2) där angivna gränsvärden uttryckta i fältstyrkeenheter inte skall gälla inom 3 MHz–1 GHz om den utstrålade effekten understiger 7 W. Enligt vad utskottet inhämtat avser undantaget exponering i närfältsområdet där angivna gränsvärden inte är relevanta. Hela konstruktionen blir onödig om gränsvärdet baseras på SAR, eftersom man då övergår från att begränsa sändares effekt till att begränsa absorberad dos. Detta leder indirekt till begränsning av sändarens effekt.

Arbetskyddsstyrelsen (numera Arbetsmiljöverket) arbetar för närvarande med att ersätta sina gränsvärden från 1987 med nya. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ800 (mp) yrkande 6.

Utskottet är mot bakgrund av vad som anförts ovan inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av de krav på varningstext som framförs i motion MJ800 (mp) yrkande 7. Motionen avstyrks i berörd del.

I en bil utan antenn sänder telefonen med starkare effekt men den sänder aldrig med mer än maximalt tillåten effekt, dvs. effekten som den är testad vid för att kontrollera om den uppfyller gränsvärdet. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet det i motion MJ800 (mp) yrkande 8 framförda kravet på införandet av en rekommendation för användning av mobiltelefon i bil.

Strålningsförhållanden kring basstationer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (m, mp) om försiktighetsprincipen, säkerhetsavstånd och mätning av strålning vid uppsättandet av mobiltelefonantennerna bl.a. med hänvisning till de rekommendationer som utfärdats av ICNIRP och EU. När det gäller lågfrekventa elektriska och magnetiska fält avstyrker utskottet ett motionsyrkande (mp) om rekommendationer vid bosättning m.m. mot bakgrund av bl.a. den försiktighetsstrategi som svenska myndigheter utfärdade 1995. Vidare avstyrks två motionsyrkanden (v, c) om skärpt lagstiftning respektive ändring av miljöbalken med avsikt att stärka försiktighetsprincipen vid uppförandet av mobiltelefonmaster med hänvisning till hänsynsreglerna i miljöbalken m.m. Slutligen avstyrker utskottet ett motionsyrkande (c) om att stoppa utdelningen av s.k. UMTS-licenser.

Motioner

Enligt motion MJ799 (mp) yrkande 2 bör försiktighetsprincipen gälla vid uppsättning av mobiltelefonantennerna. Forskning om elektromagnetisk strålning pågår i hela världen med en del oroande resultat för vad ökad strålning kan innebära för djur och människor. Enligt motionärerna befinner vi oss mitt i ett gigantiskt experiment av korsande elektromagnetiska fält. Ingen vet nu vad det kommer att få för betydelse i framtiden. Försiktighetsprincipen bör gälla vid uppsättning av mobiltelefonantennerna och en rekommendation för säkerhetsavstånd till antennerna bör ställas upp (yrkande 3). När det gäller UMTS-systemet kommer detta att kräva fyra gånger så många basstationer eller antenner för att täckningsgraden skall bli tillfredsställande. I och med att dessa nya basstationer sätts upp ökar naturligtvis också kravet på att mäta strålningen och att titta på säkerhetsavstånden till basstationerna (yrkande 4).

Enligt motion MJ801 (m) delvis bör en restriktiv tillståndspolitik tillämpas beträffande mikrovågsrelaterade risker. I avvaktan på säkra forskningsresultat har flera länder infört bestämmelser som leder till stor restriktivitet vid utplacering av mobiltelefonmaster. Mot bakgrund härav är det enligt motionärerna förvånande att regeringen givit tillstånd till utplaceringen av mobiltelefonmaster bl.a. i närheten av elsanerade hus.

I motion MJ843 (v) yrkande 3 uppmärksammas behovet av skärpt lagstiftning som reglerar uppförandet av mobiltelefonmaster och fasadantenner. Strålskyddsinstitutet har godtagit operatörernas försäkringar att gränsvärdena inte överskrids. Men eftersom forskningen varken har bekräftat eller förkastat möjligheten att strålning av denna art har effekt på hälsan måste försiktighetsprincipen råda. I avvaktan på bättre kunskap om risker och gränsvärden krävs det stor restriktivitet när det gäller att bevilja bygglov för mobiltelefonmaster och fasadantenner. Så länge vi inte vet att exponeringen från dessa är ofarliga bör de inte placeras i närheten av bebyggelse. Regeringen bör återkomma med förslag till hur man lagtekniskt kan lösa detta. Enligt motion MJ844 (c) yrkande 2 bör riksdagen begära att regeringen lägger fram ett förslag till ändring av miljöbalken så att försiktighetsprincipen skall tillämpas när det gäller byggande av kraftledningar och mobiltelefonmaster. Enligt motionärerna finns det kommuner som frivilligt ritar in lågstrålande zoner i sina översiktsplaner med hjälp av försiktighetsprincipen i miljöbalken. Sådana initiativ är lovvärda och bör ingå i vår miljölagstiftning.

I motion MJ800 (mp) yrkas att försiktighetsprincipen skall gälla vid rekommendationer för bosättning eller vistelse i närheten av elektriska och magnetiska fält. Flera rapporter har kommit om hälsorisker som kan uppstå både när det gäller bildskärmsarbete och arbete med elektriska apparater med skilda spänningstal. Bosättning i närheten av kraftledningar har visat på oroande effekter med troliga cancerrisker (yrkande 5).

Enligt yrkande 1 i motion MJ844 (c) bör utdelning av licenser för basstationer för mobiltelefoni stoppas i avvaktan på att nödvändiga kriterier har utarbetats för hur master för mobiltelefoni skall placeras så att riskerna för strålning minimeras.

Utskottets ställningstagande

När det gäller strålningsförhållanden kring basstationer framhåller ICNIRP att både mätningar och beräkningar visar att nivåerna för RF-signaler från basstationer i områden dit allmänheten har tillträde ligger långt under internationella riktlinjer, vanligtvis med en faktor på 100 eller mer. RALF har efter en genomgång av tillgängliga forskningsresultat och av ett antal internationella utredningar i sin ovan nämnda rapport funnit att fullgott vetenskapligt stöd saknas för andra åtgärder än dem som innefattas i de rekommendationer som utfärdats av ICNIRP och EU. SSI har under de senaste åren gjort flera utredningar om strålningsförhållandena kring mobiltelefonmaster. Enligt dessa utredningar överskrids gränsvärdena på ca 1 meters avstånd rakt framför antennens strålande yta. I de fall då antennerna är placerade på master

eller husfasader innebär detta att man normalt inte kan bli överexponerad. Om antennen är placerad på hustak så att t.ex. en sotare eller plåtslagare kan komma nära vid arbete på taket, måste man vidta de försiktighetsåtgärder som krävs i Arbetarskyddsstyrelsens författning. På avstånd större än något tiotal meter från antennerna är strålningsstyrkan mycket låg. För en högt placerad antenn kan högsta värde på marknivån uppgå till cirka en tiondel av gränsvärdet. Antennerna har låg utstrålning i andra riktningar än framriktningen. För antenner placerade på husfasader innebär detta att strålningen i utrymmen bakom antennen är klart under gränsvärdena, i synnerhet som väggen har viss dämpande förmåga. Det kan dock förekomma strålning med fältstyrkor på enstaka V/m i dessa utrymmen. Det innebär inget strålskyddsproblem, men kan innebära en risk för störningar på känslig elektronisk utrustning. Den tekniska utrustningen i basstationen och kablarna till antennen avger ingen strålning av betydelse. Helt nära kablarnas yta kan man i vissa fall med känslig mätutrustning mäta viss fältstyrka, dock långt under gränsvärdena. Enligt SSI gäller sammanfattningsvis att basstationer för mobiltelefoni inte innebär någon risk från strålskyddssynpunkt. När det gäller försiktighetsprincipen framhåller SSI även att det kan vara tveksamt att tillämpa principen på ett mer ingripande sätt beträffande basstationer men inte när det gäller andra radiofrekventa fält såsom TV och radio. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ799 (mp) yrkandena 2, 3 och 4 samt MJ801 (m) delvis lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller lågfrekventa elektriska och magnetiska fält (ELF) anser SSI att de forskningsresultat som hittills presenterats inte ger underlag för och inte heller kan sägas motivera några gränsvärden eller andra tvingande begränsningar. De gränsvärden för högfrekventa elektromagnetiska fält som vi har i dag skyddar mot värmeeffekter. För de lågfrekventa fälten saknas kunskap om vilka egenskaper hos fälten som eventuellt innebär risker och hur doser skall värderas. Om fälten ger ohälsa är det då främst risker med korta kraftiga exponeringar eller låg exponering under lång tid? Eller är det kanske kraftigt varierande fält som orsakar problem? Enligt SSI:s bedömning kan det finnas skäl för en viss försiktighet när det gäller exponering för lågfrekventa magnetfält. Denna uppfattning delas av RALF som i sin rapport bl.a. anför att det fortfarande finns visst vetenskapligt stöd för den försiktighetsstrategi som utfärdades av fem svenska myndigheter år 1995 avseende extremt lågfrekventa magnetiska fält. Motsvarande vetenskapligt stöd saknas för en utvidgning av denna försiktighetsstrategi till andra fält eller andra frekvensområden. Försiktighetsstrategin innebär följande. Om åtgärder som generellt minskar exponeringen kan vidtas till rimliga kostnader och konsekvenser i övrigt, bör man sträva efter att reducera fält som avviker starkt från vad som kan anses normalt i den aktuella miljön. När det gäller nya elanläggningar och byggnader bör man redan vid planeringen sträva efter att utforma och placera dessa så att exponeringen begränsas. Det övergripande syftet med denna strategi är att på sikt reducera exponeringen för magnetfält i vår omgivning för att minska risken att människor eventuellt kan skadas. Mot bakgrund av det

anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion MJ800 (mp) yrkande 5. Motionen avstyrks således i berörd del.

När det gäller de i motionerna MJ843 (v) och MJ844 (c) framförda kraven på ändring i lagstiftningen så att försiktighetsprincipen skall tillämpas när det gäller byggandet av basstationer för mobiltelefoni och kraftledningar erinrar utskottet om följande. Miljöbalkens hänsynsregler gäller parallellt med annan lag om det inte särskilt föreskrivs att balkens regler inte skall tillämpas på verksamheten i fråga (prop. 1997/98:45, s. 204 ff.). Strålskyddslagen har anpassats till miljöbalken (se t.ex. prop. 1997/98:90 Om följdlagstiftning till miljöbalken m.m., s.272 f.). Inga begränsningar har införts i strålskyddslagen såvitt avser möjligheten att ingripa med stöd av miljöbalken. Med hänvisning härtill och mot bakgrund av vad som redovisats ovan avstyrker utskottet motionerna MJ843 (v) yrkande 3 och MJ844 (c) yrkande 2.

Post- och telestyrelsen (PTS) har den 16 december 2000 beslutat om tilldelningen av UMTS-tillstånd. Mot bakgrund härav avstyrks motion MJ844 (c) yrkande 1.

Forskning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden (m, v, c, mp) om tillämpad forskning med hänvisning till att riksdagen i tidigare ställningstaganden framhållit att man bör avstå från att göra uttalanden om enstaka forskningsområden fristående från behandlingen av regeringens forskningspropositioner.

Motioner

Enligt motion MJ799 (mp) yrkande 1 bör forskningen om mobiltelefonantennerna ökas. Enligt motionärerna behövs en ökad forskning, dels för att människor skall slippa oroas, dels för att det verkligen saknas forskning inom detta fält. Även i motion MJ800 (mp) framförs krav på att forskningen på radiofrekventa fält bör ökas. De elektromagnetiska fälten som utsändes från mobiltelefoner innebär en viss temperaturhöjning i den mänskliga kroppen. Exponeringen utgörs av s.k. radiofrekventa fält, och från forskningshåll kan man inte bortse ifrån att sådana fält har en inverkan på människokroppen (yrkande 4). Vidare framhålls att det i luften nu finns en mängd olika elektriska fält som samverkar – interagerar – med varandra. De här korsande elektriska fälten i atmosfären kan liknas vid en enorm mikrovågsugn. Forskning behövs för att utröna hur alla de här tillkommande elektriska fälten interagerar i luften och hur eventuellt detta påverkar människor och djur (yrkande 9). I motion MJ801 (m) delvis uppmärksammas behovet av stärkt och samordnad forskning kring mikrovågsrelaterade medicinska risker. Enligt motion MJ843 (v) måste forskningen om elöverkänslighet breddas och fördjupas. Det krävs en allsidig forskning där tekniker, medicinsk kompetens av alla slag och människor som

upplever dessa problem samarbetar (yrkande 2). I motion MJ844 (c) framhålls behovet av en bred oberoende forskning avseende elektromagnetiska fält, mikrovägsstrålning samt den komplexa bakgrunden till ökningen av vissa sjukdomar (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågor om tillämpad forskning konstaterar utskottet att riksdagen i tidigare ställningstaganden har framhållit att man bör avstå från att göra uttalanden om enstaka forskningsområden fristående från behandlingen av regeringens forskningspropositioner. Det får dessutom anses vara en uppgift för berörda forskningsråd att inom ramen för olika forskningsprogram fördela medel till olika forskningsprojekt (se bl.a. bet. 1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256 och bet. 2000/01: MJU2, rskr. 2000/01:86–87). Vidare bör framhållas att forskningspolitiken numera behandlas i intervaller om cirka tre år. I proposition 2000/01:3 Forskning och förnyelse har regeringen redovisat forskningspolitikens inriktning under åren 2001–2003. En utgångspunkt för forskningspolitiken är behovet av kraftsamling inom strategiska forskningsområden och stimulans till tvär- och mångvetenskaplig forskning. I propositionen angavs som prioriterat forskningsområde bl.a. informationsteknik och IT-forskning (se s. 55 ff.). Riksdagen har tillstyrkt regeringens förslag (bet. 2000/01:UbU6, rskr. 2000/01:98). Med det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ799 (mp) yrkande 1, MJ800 (mp) yrkandena 4 och 9, MJ801 (m) delvis, MJ843 (v) yrkande 2 och MJ844 (c) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

UV-strålning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp) om risken med UV-strålning och behovet av en informationskampanj m.m. med hänvisning till bl.a. det arbete som sedan många år pågår på detta område.

Motioner

Enligt motion MJ817 (mp) bör man starta en informationskampanj om risken med UV-strålning och hur den undviks (yrkande 1). Vidare bör en kampanj för trädplantering på skolgårdar och lekplatser genomföras (yrkande 2). Slutligen föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag om nya råd för hur barns och ungdomars lekplatser och skolgårdar skall byggas i syfte att minska utsattheten för skadlig och cancerframkallande UV-strålning (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Med anledning av de i motion MJ817 (mp) framförda förslagen beträffande en informationskampanj om riskerna med UV-strålning, trädplantering och råd avseende lekplatser m.m. har utskottet inhämtat följande information. Ozonskiktet har i Sverige mätts sedan början av 1950-talet. Det senast årtiondet har mätningarna visat en negativ trend med ca 1,5 % per decennium. Avvikelseerna i Sverige har varit störst på senvintern och våren då ozonskiktet annars av klimatologiska skäl brukar vara som tjockast. De svenska mätningarna överensstämmer med och bekräftar de resultat som registrerats när det gäller den globala utvecklingen. UV-strålningen har mätts sedan år 1983. Enligt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), vars mätningar inklusive data från Polen och Finland har analyserats av forskare, har man inte sett någon dramatisk ökning av UV-strålning under ifrågavarande period. Det finns signifikanta trender under våren men de är inte större än att de kan försvinna om en eller annan mulen eller ozonrik vår tillkommer. Information om och dagliga prognoser för UV-strålningens styrka (UV-index) i olika delar av landet har sedan 1993 publicerats av SMHI och SSI i samverkan och enligt rekommendationer från WHO och WMO (World Meteorological Organization). Enligt uppgift planerar SSI att komplettera detta med mätningar av UV-index som är direkt tillgängliga för allmänheten.

När det gäller den ökande hudcancerfrekvensen bör uppmärksammas att denna hittills främst förknippats med förändrade solvanor hos befolkningen. Kampanjer för försiktigare solvanor har bedrivits nationellt och regionalt sedan år 1988. Sedan några år finns ett samordningsorgan benämnt Arbetsgruppen för förebyggande av solskador, AFSS, med representation av Apoteksbolaget, Arbetarskyddsstyrelsen, Cancerfonden, Cancerpreventiva enheten vid Karolinska sjukhuset, Folkhälsoinstitutet, Socialstyrelsen, Statens strålskyddsinstitut och Svenska Melanomstudiegruppen. Gruppen har verkat för en samordning av olika aktiviteter för att sprida information både till allmänhet och till sjukvårdspersonal. Flera broschyrer som riktar sig till allmänheten har producerats. Cancerpreventiva enheten vid Karolinska sjukhuset har producerat en informationsskrift för olika aktörer i samhället. Exempel på sådana är bl.a. organisatörer av resor till sydliga länder. Samma grupp har producerat en video avsedd för skolungdom. Från Radiumhemmet utgår en video med information till sjukvårdspersonal och med ett innehåll som i första hand syftar till att öka kunskaperna om förebyggande verksamhet. Skuggande miljöer för i synnerhet förskolebarn har under senare år ingått i några av dessa kampanjer som ett element riktat till stadsplanerare och kommunala instanser ansvariga för förskoleverksamhet bl.a. i Stockholms län. Enligt vad utskottet erfarit projekteras för närvarande ett multinationellt EU-projekt i Sverige som syftar till att bl.a. utvärdera skuggande miljöer för förskolebarn. Avslutningsvis vill utskottet påminna om Folkhälsokommitténs betänkande Nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91). I utredningen tas bl.a. uttunningen av det skyddande ozonskiktet upp i mål 7 om sunda inne- och utemiljöer. Regeringen avser att återkomma med en proposition om nat-

ionella folkhälsomål under år 2001 (se svar på interpellation 2000/01:146, prot. 2000/01:56). Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motion MJ817 (mp) yrkandena 1–3 lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Strålning från mobiltelefoner (punkt 1)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen bifaller motion 2000/01:T718 yrkande 9 och avslår motion 2000/01:MJ800 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt min mening måste man aktualisera och ifrågasätta nu gällande gränsvärden för mobil strålning och omedelbart klargöra om de behöver skärpas. Ett gränsvärde är inte konstant utan måste revideras i takt med att kunskaperna ökar och sammanhangen förändras. En tillsynsmyndighet måste också utses för kontroll av strålningsvärdena. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion T718 yrkande 9 om mobil strålning. Därmed avstyrks motion 2000/01:MJ800 yrkande 1.

2. Strålning från mobiltelefoner (punkt 1)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ800 yrkande 1 och avslår motion 2000/01:T718 yrkande 9.

Ställningstagande

De elektromagnetiska fälten som utsänds från mobiltelefoner innebär en viss temperaturhöjning i den mänskliga kroppen. Exponeringen utgörs av s.k. radiofrekventa fält, och från forskningshåll kan man inte bortse från att radiofrekventa fält har en inverkan på människokroppen. Så länge inget är fastställt om riskerna och forskningen inte kan påvisa entydiga resultat måste, enligt min mening, försiktighetsprincipen gälla vid användning av mobiltelefon. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01:MJ800 yrkande 1 om försiktighetsprincipen och

exponering för elektromagnetiska fält. Därmed avstyrks motion T718 yrkande 9.

3. Gränsvärden för barn och ungdom (punkt 2)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ800 yrkande 2.

Ställningstagande

Barn och ungdom bör i princip inte använda mobiltelefon alls. Det visar de senaste rönen från en engelsk forskningsgrupp som har sammanställt all forskning om mobiltelefonstrålning. Barns och ungdomars benvävnad är tunnare än hos vuxna och hjärnvävnad och skallben har inte vuxit färdigt. Barn drabbas därför hårdare av skador, och detta är allvarligt eftersom man misstänker att strålningen kan orsaka hjärntumörer och även Alzheimers sjukdom. Även en svensk studie har visat på en ökad förekomst av hjärntumörer hos mobiltelefonanvändare. Skärpta rekommendationer bör utfärdas för att visa på den större hälsorisen för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon och att försiktighetsprincipen bör gälla. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01:MJ800 yrkande 2 om en rekommendation för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon.

4. Varningstext på mobiltelefoner (punkt 5)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ800 yrkande 7.

Ställningstagande

En varningstext, liknande den som finns på cigarettpaket, bör också finnas på mobiltelefoner och varna för alltför flitigt användande. Detta krav har framförts under flera år och nu har detta vunnit gehör i andra länder. Forskning visar att längre samtal i mobiltelefon ökar riskerna för att drabbas av skador. Människor pratar allt längre tid i telefon och överskrider de två minuter som ligger till grund för gränsvärdena. En varningstext på mobiltelefonerna skulle kanske kunna medverka till att SAR-värdena minskar och att framför allt barn och ungdomar inte ökar sin användning. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01: MJ800 yrkande 7 om varningstext på mobiltelefoner.

5. Användning av mobiltelefon i bil (punkt 6)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ800 yrkande 8.

Ställningstagande

Vid användning av mobiltelefon inne i en bil uppkommer höga fältstyrkor (strålningsnivåer). Inne i bilen har radiovågorna svårare att nå fram till mobiltelefonen. Detta innebär att mobiltelefonen måste öka effekten, och bilföraren utsätts därför för högre strålning. Eftersom bilen fungerar som en s.k. Faradays bur när mobiltelefonen är påkopplad, skulle en yttre antenn kopplad utanför, på bilens tak, kunna få ner dessa höga strålningsnivåer. Mobiltelefon-tillverkarna bör därför rekommendera denna åtgärd. En sådan rekommendation bör också göras allmän för att få ner strålningsnivåerna med hänsyn till försiktighetsprincipen. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01:MJ800 yrkande 7 om användning av mobiltelefon i bil.

6. Lågfrekventa elektriska och magnetiska fält (punkt 8)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ800 yrkande 5.

Ställningstagande

Elöverkänslighet drabbar många människor i vårt samhälle. Att bevisa att någon är elöverkänslig är svårt. Det kan dock inte heller bevisas att elektromagnetiska fält är ofarliga för oss människor. Flera rapporter har kommit om hälsorisker som kan uppstå både när det gäller bildskärmsarbete och arbete med elektriska apparater med skilda spänningstal. Bosättning i närheten av kraftledning har visat på oroande effekter med troliga cancerrisker. Försiktighetsprincipen bör därför användas när rekommendationer ges, vid bosättning eller vistelse i eller i närheten av elektriska och magnetiska fält. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01:MJ800 yrkande 5 om lågfrekventa elektriska och magnetiska fält.

7. Forskning (punkt 11)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ843 yrkande 2 och avslår motionerna 2000/01:MJ799 yrkande 1, 2000/01:MJ800 yrkandena 4 och 9, 2000/01:MJ801 delvis och 2000/01:MJ844 yrkande 3.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att forskningen om elöverkänslighet måste breddas och fördjupas. Det krävs en allsidig forskning där tekniker, medicinsk kompetens av alla slag och människor som upplever dessa problem samarbetar. Forskningen bör också inriktas mot att dokumentera och utvärdera åtgärder för rehabilitering och symtomlindring. Det behövs en fortsatt forskning för att vetenskapligt fastställa elöverkänslighet. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01:MJ843 yrkande 2 om forskning. Därmed avstyrks motionerna 2000/01:MJ799 yrkande 1, 2000/01:MJ800 yrkandena 4 och 9, 2000/01:MJ801 delvis och 2000/01:MJ844 yrkande 3.

8. Forskning (punkt 11)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ844 yrkande 3 och avslår motionerna 2000/01:MJ799 yrkande 1, 2000/01:MJ800 yrkandena 4 och 9, 2000/01:MJ801 delvis och 2000/01:MJ843 yrkande 2.

Ställningstagande

Den officiella uppfattningen är fortfarande att det inte är bevisat att elektromagnetiska fält och mikrovågor kan påverka människors hälsa. Ingen har heller bevisat motsatsen. Hittillsvarande forskning har oftast varit inriktad på den enskilda apparaten, t.ex. mobiltelefonen eller bildskärmen. Forskare visar dock att det är den samlade mängden skadliga energier i rummet kopplat med tiden som är avgörande för vilka belastningar som individen utsätts för. Forskning inom det aktuella området sker oftast med medel från näringslivet. Forskare har emellertid uttalat risken för den styrning som denna typ av finansiering innebär. En bred forskning med statlig finansiering bör därför skyndsamt komma till stånd. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01:MJ844 yrkande 3 om forskning. Därmed avstyrks motionerna 2000/01:MJ799 yrkande 1,

2000/01:MJ800 yrkandena 4 och 9, 2000/01:MJ801 delvis och 2000/01: MJ843 yrkande 2.

9. UV-strålning (punkt 12)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

12. Riksdagen bifaller motion 2000/01:MJ817.

Ställningstagande

Ozonskiktet dämpar UV-strålningen. Ett allt tunnare ozonskikt och frånvaron av skiktet ökar UV-strålningen. Mycket UV-strålning kan efter många år ge upphov till allvarlig hudcancer. På södra halvklotet är man nu så medveten om problemen att man manar människor att inte vistas länge med bara kroppsdelar i solen och att skydda sig extra noga då solen står som högst på himlen. Medvetenheten om riskerna är stor. Det betraktas inte här som skräm-selpropaganda att tala om UV-strålning och hudcancer utan som upplysningar människor måste ha för att kunna undvika en fara. Det är dags att nu under vintern ta fram en informationskampanj inför våren 2001 så att den australiensiska insikten och kunnandet om UV-strålning, dess risker och förebyggande åtgärder blir allmän svensk kunskap. När det gäller sätt att förebygga skador av UV-strålning har forskning visat att UV-strålningen dämpas kraftigt i solljus som silas genom lövverk. Det är därför viktigt att lekplatser och skolgårdar och andra uterum där barn vistas mycket har många lövbärande träd. Det behövs en riktad insats nu för att bygga bort de farliga oskyddade skolgårdarna genom trädplantering. Det är dessutom dags att utarbeta nya råd för hur barns och ungdomars lekplatser och skolgårdar skall utformas för att minska utsattheten för skadlig och cancerframkallande UV-strålning. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i motion 2000/01:MJ817 yrkandena 1–3 om farlig UV-strålning.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:MJ799 av Barbro Feltzing (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att forskning på mobiltelefonantennor bör ökas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att försiktighetsprincipen bör gälla vid uppsättning av mobiltelefonantennor.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en rekommendation om säkerhetsavstånd till mobiltelefonantennor.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om mätning och säkerhetsavstånd till basstationerna i UMTS-systemet.

2000/01:MJ800 av Barbro Feltzing (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att försiktighetsprincipen skall gälla vid exponering av elektromagnetiska fält.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en rekommendation för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att SAR-värden för mobiltelefoner görs officiella.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att forskningen på radiofrekventa fält bör ökas.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att försiktighetsprincipen skall gälla vid rekommendationer för bosättning eller vistelse i närheten av elektriska och magnetiska fält.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att undantagsklausulen för kontroll av apparater med en uteffekt på mindre än 7 W slopas.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en varningstext bör finnas på mobiltelefoner, som varnar för alltför flitigt användande.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en rekommendation utfärdas angående användning av mobiltelefon i bilar.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att forskning om interaktion mellan elektriska fält i lufrummet påbörjas.

2000/01:MJ801 av Lennart Fridén och Per-Samuel Nisser (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av stärkt och samordnad forskning kring mikrovågsrelaterade medicinska risker och att en restriktiv tillståndspolitik tillämpas i avvaktan på säkra forskningsresultat.

2000/01:MJ817 av Gudrun Lindvall (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en informationskampanj om risken med UV-strålning och hur den undviks.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en kampanj för trädplantering på skolgårdar och lekplatser.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om nya råd för hur barns och ungdomars lekplatser och skolgårdar skall byggas i syfte att minska utsattheten för skadlig och cancerframkallande UV-strålning.

2000/01:MJ843 av Rolf Olsson m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning om elöverkänslighet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av skärpt lagstiftning som reglerar uppförandet av mobiltelefonmaster och fasadantenner.

2000/01:MJ844 av Marianne Andersson och Gunnel Wallin (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utdelning av licenser för basstationer för mobiltelefoni stoppas till dess att kriterier utarbetats.

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av miljöbalken så att försiktighetsprincipen skall gälla när det gäller byggande av kraftledning och mobiltelefonimaster.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bred oberoende forskning avseende elektromagnetiska fält, mikrovågsstrålning samt den komplexa bakgrunden till ökningen av vissa sjukdomar.

2000/01:T718 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mobil strålning.